

**Uchwała KSNG nr 3/2014 z dn. 26 lutego 2014 r.
dotycząca przyjęcia zasad latynizacji dla języka hebrajskiego**

§ 1. Przyjęte zostają następujące zasady polskiej transkrypcji fonetycznej i transliteracji stosowanej do zapisu alfabetem łacińskim nazw geograficznych zapisanych w języku hebrajskim:

Spółgłoski

	transliteracja	transkrypcja		transliteracja	transkrypcja
א	' , - ⁴	' , - ⁵	ל	l	l
ב	b	b	מ ם ³	m	m
ב ¹	v	w	נ ן ³	n	n
ג ם ²	g	g	ס	s	s
ד ך ²	d	d	ע	' ⁷	' , - ⁸
ה	h, - ⁶	h, - ⁶	פ	p	p
ו	w	w	פ ¹ ף ³	f	f
ז	z	z	צ ץ ³	z	c
ח	h	ch	ק	q	k
ט	t	t	ר	r	r
י	y	j	שׁ	sh	sz
כ ך ³	k	k	שׂ	s	s
כ ¹ ך ם ³	kh	ch	ת ם ²	t	t

Litery dodatkowe stosowane do zapisu wyrazów obcego pochodzenia (niehebrajskich)

	transliteracja	transkrypcja		transliteracja	transkrypcja
ג׳	j	dż	ת׳ ¹⁰	th	s
ז׳	zh	ż	ח׳ ¹¹	kh	ch
צ׳, ץ׳	ch	cz	ס׳ ¹²	ş	s
ד׳ ⁹	dh	z	ע׳, ר׳ ¹³	gh	gh

Samogłoski¹⁴

	transliteracja	transkrypcja		transliteracja	transkrypcja
א	a	a	א	i	i
אָ	a, o ¹⁵	a, o ¹⁵	אֵ	i	i
אֶ	a	a	אֹ	o	o
אִ	o	o	אֵי	o	o
אֵ	e, é ¹⁶	e	אִי	u	u
אֶ	e	e	אֵי	u	u
אִ	e	e	אֵי	e ¹⁷	e ¹⁷

¹ Nie występuje na początku nazwy, a ściślej mówiąc na początku sylaby.

² Na początku wyrazu, a ściślej mówiąc na początku sylaby (po szwa spoczywającym *shva nah* oznaczającym brak samogłoski) ta spółgłoska przyjmuje kropkę nazywaną dageszem słabym – *dagesh qal*.

³ Forma końcowa litery.

⁴ W transliteracji znak ' (jako oznaczenie litery א) oddziela dwie występujące po sobie samogłoski lub spółgłoskę i samogłoskę, a pomija się go na początku i na końcu wyrazu.

⁵ W uproszczonej polskiej transkrypcji znak ' (jako oznaczenie litery א) powinno się zaznaczać tylko wówczas, gdy jest wokalizowany, tzn. występuje pomiędzy dwiema samogłoskami. Wyjątek stanowi *alef*, który transkrybuje się jako *a* na początku wyrazu w rodzajniku arabskim *al-* (-אל), spotykanym w nazwach pochodzenia arabskiego, np. בִּיר אֶל-מַכְסוּר → Bir al-Maksur.

⁶ ה na końcu wyrazu pomija się w zapisie, jeśli nie jest wokalizowane lub nie posiada kropki zwanej *mapikiem*.

⁷ W transliteracji znak ‘ stosuje się jako oznaczenie litery ם (*ajin*), oddziela on dwie występujące po sobie samogłoski lub spółgłoskę i samogłoskę, a pomija się go na początku i na końcu wyrazu. Samogłoskę ‘a’ (tzw. *patah furtivum*) występującą pod ם na końcu wyrazu (jeśli w poprzedzającej sylabie występuje inna samogłoska niż *patah*) zapisuje się przed tą spółgłoską zgodnie z wymową (podobnie pod ה i ה zwłaszcza z *mapikiem*). Często jednak na mapach ם i ם zaznacza się tym samym znakiem ‘.

⁸ W uproszczonej polskiej transkrypcji zaznacza się tylko wówczas, gdy ם jest wokalizowany, tzn. występuje pomiędzy dwiema samogłoskami.

⁹ Stosowane do zapisu nazw arabskich, odpowiada literze ذ.

¹⁰ Stosowane do zapisu nazw arabskich, odpowiada literze ث.

¹¹ Stosowane do zapisu nazw arabskich, odpowiada literze خ.

¹² Stosowane do zapisu nazw arabskich, odpowiada literze ص.

¹³ Stosowane do zapisu nazw arabskich, odpowiada literze غ.

¹⁴ Alef (א) służy tu jako przykład dowolnej spółgłoski.

¹⁵ Samogłoskę *kamac* ‘a’ w sylabie zamkniętej nieakcentowanej (*kamac katan*) wymawia się i zapisuje jako ‘o’.

¹⁶ Na niektórych mapach akcentowana samogłoska *cere* zaznaczana jest jako ‘é’.

¹⁷ Samogłoską ‘e’ jest szwa ruchome (*szwa na*), czyli zgłoskotwórcze, tworzące sylabę, którą zwykle rozpoczyna, w przeciwieństwie do szwy spoczywającego (*szwa nach*), które oznacza (tak jak *sukun* w języku arabskim) brak samogłoski. Ten drugi rodzaj szwa pomija się w transliteracji i transkrypcji.

Duże i małe litery

W języku hebrajskim nie rozróżnia się dużych i małych liter. Nawiązując do konwencji europejskich, w nazwach własnych piszemy dużą literą wszystkie wyrazy znaczące.

Zaimek określający (determinatyw) *he hajedi’a* zapisuje się w transliteracji wielką literą bez dywizu bez względu na to czy występuje na początku nazwy czy w środku, np. *Ha’Ogen* (הַעֲגֵן), *Har HaKarmel* (הַר הַכַּרְמֶל). W transkrypcji zaś zapisuje się go z dywizem. Jeśli *he hajedi’a* znajduje się w pierwszym wyrazie nazwy własnej, to zapisuje się je wielką literą i występujący po nim wyraz również wielką literą, np. *Ha-Ogen*. Jeśli determinatyw znajduje się w kolejnych wyrazach, to w transkrypcji zapisuje się go małą literą, a wyraz występujący po nim wielką literą, np. *Har ha-Karmel*. Podobnie zapisuje się przyimki i spójniki pisane w piśmie hebrajskim łącznie z następnym wyrazem, np. *Riszon le-Cijjon*, a w transliteracji *Rishon LeZiyyon* (רִישׁוֹן לְצִיּוֹן). Rodzajnik *al-* (אֶל-), czasem zapisywany jako *el-* (אֶל-), stosowany w nazwach pochodzenia arabskiego, zapisywany jest oryginalnie ze znakiem *makef* (pozioma linia na górnej wysokości liter, czasami tak jak dywiz w piśmie łacińskim), również z dywizem zapisuje się go w transkrypcji stosując wielką literę tylko wtedy, gdy znajduje się na początku nazwy, w innym przypadku zapisuje się go małą literą, np. *Umm el-Fahm*, *Umm el-Fachm* (אִם אֶל-פַּחַם).

Pozostałe uwagi

Mimo iż w wymowie współczesnego języka hebrajskiego nie stosuje się geminacji (podwojenia) spółgłosek, to jednak uwzględnia się ją w rzeczownikach własnych (zwłaszcza nazwach geograficznych, w tym arabskiego pochodzenia). Dodanie kropki nazywanej dageszem mocnym (*dagesh hazak*) do spółgłoski podwaja jej wartość (także spółgłoska z grupy *begadkefat*, jeśli zawiera dagesz mocny), co zaznacza się przez dwukrotne zapisanie tej litery. Ta zasada nie stosuje się do spółgłosek gardłowych oraz spółgłoski *resz* (ר).

Iloczas samogłosek hebrajskich ze współczesnego punktu widzenia uważa się za anachronizm. Dlatego też nie ma problemu z zapisem samogłosek.

Jeśli wyraz kończy się spółgłoską gardłową ם, ה lub ה z *mapikiem*, to zwykle występuje tam *patach furtivum*, czyli ‘a’ (*patach* – א) wymawiany wyjątkowo przed spółgłoską, dlatego należy to ‘a’ zapisać przed spółgłoską, a nie jak zwykle po spółgłosce zarówno w transliteracji jak i transkrypcji, np. םה in transliteracji *ruah*, a w transkrypcji *ruach*.

Spółgłoska ן (*waw*) może oznaczać także samogłoskę ‘o’ (*cholam male* – ו) lub ‘u’ (*szuruk* – ו), również zapisana z dageszem ן może oznaczać zarówno podwojenie spółgłoski (*ww*), jak i samogłoskę ‘u’ (*szuruk*). *Waw* spółgłoskowe w tekście wokalizowanym opatrzone jest samogłoską, bez dodatkowej samogłoski oznacza samogłoskę ‘u’ (*szuruk*).

Jeśli spółgłoski ם (*sin*) lub ם (*szin*) nie mają dodatkowej wokalizacji, to oznacza to, że znak diakrytyczny, czyli kropka stawiana u góry po lewej stronie *sin* oznacza również samogłoskę ‘o’ (*cholam* – א) –

jedyną samogłoskę w systemie tyberiadzkim stawianą nad literą. Podobnie jest z kropką po prawej stronie litery *szin*.

Znak *geresz* (cudzysłów pojedynczy) stosuje się w piśmie hebrajskim przy skrócie jednego wyrazu, np. א' (zamiast אֶלֶף) lub רח' (zamiast רַחֹב); w latinizacji oddaje się go jako kropkę. Znak podwójny *gerszajim* stosuje się przy skracaniu grup wyrazów, np. א"א (zamiast אֶלֶף יִשְׂרָאֵל) lub א"ת (zamiast אֶבְיָב תֵּל). Skróty hebrajskie stanowią bardzo charakterystyczną i nieodzowną część tego języka, a ich odwzorowanie w innych językach jest wyjątkowo trudne, a nawet niemożliwe. W przypadku dwuczłonowych nazw geograficznych można inicjały nazw hebrajskich zastąpić łacińskimi literami, np. wspomniane א"ת (תֵּל אֶבְיָב) jako T.A. (Tel Awiw).

W oryginale pozioma kreska łącząca wyrazy (*makef*) powinna być zamieszczona na górnym poziomie liter (np. בַּרְבַּר), jednak najczęściej latinizacja upraszcza zapis, który oddaje się jak dywiz (bar-bar). Zdarza się czasami, że w jednej nazwie stosuje się zarówno *makef* jak i dywiz (np. תֵּל־אֶבְיָב-יָפוֹ), częściej jednak *makef* się opuszcza (תֵּל אֶבְיָב-יָפוֹ) i tak też stosuje się to w latinizacji (Tel Awiw-Jafo).

Przewodniczący

Wiceprzewodniczący

Wiceprzewodniczący

prof. dr hab. Ewa Wolnicz-
-Pawłowska

prof. dr hab. Andrzej Markowski

mgr Maciej Zych

Sekretarz

mgr Katarzyna Przyszewska